

Dr n. med. Dariusz Kieszko
lek. med. Justyna Podlodowska

Brachyterapia

Poradnik dla Pacjenta

Centrum Onkologii
Ziemi Lubelskiej
im. św. Jana z Dukli

Lublin, 2011

Brachyterapia jest to metoda radioterapii (leczenie „z bliska”), polegająca na precyzyjnym umieszczeniu źródła promieniotwórczego np. irydu w zmianie nowotworowej lub w jej pobliżu (dojamowo, śródtkankowo). Pierwiastek niszczy nowotwór, oszczędzając zdrowe tkanki wokół.

Brachyterapię stosuje się w przypadku nowotworów narządu rodnego, raka piersi, prostaty, przełyku, jelita grubego, płuca oraz raka skóry. Może być ona stosowana jako samodzielna metoda leczenia lub w skojarzeniu z chirurgią teleradioterapią i chemioterapią. Brachyterapię stosujemy jako metodę leczenia radykalnego lub paliatywnego w zależności do stadium zaawansowania choroby nowotworowej. Jest to metoda radioterapii która ma za zadanie skrócenie całkowitego czasu leczenia, podwyższenie dawki promieniowania oraz poprawę komfortu leczenia dla chorego.

■ ZALETY BRACHYTERAPII

- pierwiastek promieniotwórczy jest umieszczany wewnątrz zmiany nowotworowej z dużą dokładnością
- możliwość podania dużej dawki promieniowania w dokładnie określonym obszarze
- niewielkie dawki promieniowania docierają do narządów sąsiadujących
- krótki pobyt w szpitalu (możliwy pobyt ambulatoryjny), jeden etap napromieniania trwa od kilku do kilkunastu minut, cały cykl leczenia odbywa się zwykle w 2-4 etapach w odstępach tygodniowych
- szybki powrót do normalnej aktywności
- większy komfort w trakcie i po zabiegu

■ WADY BRACHYTERAPII

- może wymagać zastosowania zabiegów z użyciem środków znieczulających miejscowo oraz ogólnie

Należy podkreślić fakt, że po zakończonej brachyterapii chory może kontaktować się z najbliższymi i nie jest zagrożeniem radioaktywnym dla otoczenia.

BRACHYTERAPIA KROK PO KROKU

■ Brachyterapia narządu rodnego

Zabieg przeprowadzany jest w warunkach sali zabiegowej. Pacjentki z zachowanym narządem rodnym (nieoperowane) muszą być na czczo, zabieg wykonywany jest w krótkim znieczuleniu dożylnym. Chora ma zakładaną sondę do kanału szyjki macicy oraz aplikator do pochwy.

U pacjentek po usunięciu narządu rodnego (operowanych) zabieg przeprowadzany jest z użyciem środków znieczulających miejscowo. Do pochwy zakładany jest aplikator cylindryczny. Pacjentkom zakłada się cewnik do pęcherza moczowego i podaje środek kontrastowy do odbytnicy. Następnie w celu właściwego zaplanowania leczenia wykonywane jest zdjęcie lokalizacyjne (zdjęcie rtg).

Przed zabiegiem chore powinny mieć oczyszczony przewód pokarmowy przy użyciu środków przeczyszczających lub lewatywy.

Po uzyskaniu optymalnego rozkładu dawki promieniowania przeprowadza się zabieg, który zwykle trwa kilkanaście minut. Zabiegi powtarzane są co tydzień do uzyskania zaplanowanej dawki napromieniania (zazwyczaj 2-4 etapy). Po 1-3 godzinach od zabiegu chora może udać się do domu.

■ Brachyterapia raka skóry

Leczenie przeprowadzane jest bez użycia środków znieczulenia ogólnego. Na skórze umieszczony zostaje aplikator, podłączony do aparatu HDR, aby umożliwić dostarczenie źródła promieniotwórczego w okolicę leczoną. Ważne jest aby pacjent podczas zabiegu pozostawał w bezruchu.

■ Brachyterapia gruczołu krokowego

Zabieg przeprowadzany jest w znieczuleniu ogólnym lub podpajęczynówkowym (w dniu zabiegu chory pozostaje na czczo).

Możliwe są dwie formy terapii:

1. Brachyterapia HDR - oparta na krótkotrwałej aplikacji izotopu promieniotwórczego wewnątrz gruczołu.

2. Brachyterapia z użyciem implantów stałych, polegająca na wszczepieniu ziaren radioaktywnych na stałe.

Decyzję o najlepszym sposobie leczenia podejmuje lekarz.

■ Brachyterapia raka płuca

Zabieg przeprowadzany jest bez użycia środków znieczulających ogólnie, jednak chory musi pozostać na czczo. Przed wprowadzeniem bronchoskopu lekarz wykona znieczulenie miejscowe górnych dróg oddechowych.

Bronchoskop wprowadzony zostaje przez jamę ustną do oskrzela, następnie zakładany jest aplikator.

Po wykonaniu zdjęć lokalizacyjnych i wyliczeniu zaplanowanej dawki, aplikator zostaje podłączony do aparatu HDR, który przesyła źródło promieniotwórcze. Zabieg trwa kilka minut. Po zabiegu pacjent ze względu na znieczulenie miejscowe przez 2 godziny nie może przyjmować pokarmów i płynów.

■ Brachyterapia raka przełyku

Zabieg przeprowadzany jest bez użycia środków znieczulających ogólnie, jednak chory musi pozostać na czczo. Do przełyku wprowadzany jest endoskop, a następnie jego kanałem roboczym prowadnica - metalowy drucik po którym nawlekany jest aplikator, który zostaje połączony z aparatem HDR. Po zabiegu pacjent ze względu na znieczulenie miejscowe przez 2 godziny nie może przyjmować pokarmów i płynów.

■ Brachyterapia raka piersi

W terapii raka gruczołu piersiowego brachyterapia stosowana jest jako:

1. Brachyterapia HDR - oparta na krótkotrwałej aplikacji izotopu promieniotwórczego wewnątrz gruczołu. Zabieg polega na założeniu igieł w miejscu łoży po guzie bezpośrednio po zabiegu.
2. Brachyterapia śródoperacyjna, polegająca na założeniu odpowiedniego aplikatora w trakcie trwania operacji w miejscu łoży po guzie.

Decyzję o sposobie leczenia podejmuje lekarz.

W trakcie każdego zbiegu brachyterapii personel monitoruje jego przebieg, pozostając w ciągłym kontakcie z pacjentem.

■ PRZYGOTOWANIE DO ZABIEGU:

1. Przed leczeniem wskazana jest dieta lekkostrawna, z pominięciem ciemnego pieczywa, mięsa smażonego na tłuszczach zwierzęcych, potraw wzdymających (groch, fasola, kapusta), ostrych przypraw, wody mineralnej gazowanej. Zabrania się spożywania alkoholu i używek.
2. W dniu poprzedzającym zabieg, należy wykonać lewatywę (dotyczy to pacjentek leczonych z powodu nowotworu narządu rodneego).
3. Dobry sen to dobry wypoczynek, jeśli występują kłopoty z zasypianiem, wspomóc się lekiem przepisany przez lekarza.
4. Jeśli lekarz poinformował o znieczuleniu przed zabiegiem, należy od godziny 22:00 powstrzymać się od spożywania pokarmów i płynów.
5. W dniu zabiegu należy zgłosić się o godzinie 8:00 do Pracowni Brachyterapii.

WSKAZÓWKI DLA PACJENTA PO BRACHYTERAPII:

1. Oszczędzający tryb życia.
2. Dieta lekkostrawna.
3. Zaleca się noszenie bawełnianej, przewiewnej bielizny.
4. Wstrzemięźliwość seksualna do pierwszej wizyty w Poradni Ginekologicznej, decyzje co do dalszego postępowania podejmuje lekarz (dotyczy chorych na nowotwory narządu rodneho).
5. Należy unikać noszenia, ciężkich przedmiotów.
6. Jeśli jest taka konieczność ciężar należy rozłożyć na obie ręce.
7. Unikać pracy w pochyleniu.
8. Unikać jazdy na rowerze przez okres 6 miesięcy od zabiegu.
9. Przestrzegać wizyt w Poradni onkologicznej.

Do najczęstszych **działań niepożądanych** u pacjentów poddanych brachyterapii należy:

- Pieczenie i dolegliwości bólowe.
- Krwawienie.
- Zapalenie pęcherza moczowego - objawiające się częstym oddawaniem moczu , pieczeniem podczas mikcji, dolegliwościami bólowymi podbrzusza.
- Biegunki o różnym stopniu nasilenia.
- Zaczerwienienie lub złuszczenie się naskórka okolicy napromienianej.
- Martwica napromienianego guza z powstaniem owrzodzenia.
- Miejscowy stan zapalny.
- Obrzęk okolicy napromienianej.

W przypadku wystąpienia niepokojących
Panią/Pana **objawów** należy niezwłocznie
skontaktować się z lekarzem.

Poradnia Brachyterapii: 81 747 75 11 w. 285

Poradnia Onkologiczna: 81 747 75 11 w. 117

Poradnia Ginekologiczna: 81 747 75 11 w. 176

**Centrum Onkologii Ziemi Lubelskiej
im. św. Jana z Dukli**

ul. Dr K. Jaczewskiego 7, 20-090 Lublin
www.cozl.pl, e-mail: cozl@cozl.pl
Tel. 81 747 75 11, fax 81 747 89 11